

Briselē, 2025. gada 14. novembrī
(OR. en)

15226/25

SOC 765
EMPL 502
ECOFIN 1497
ENER 588
ENV 1200
COMPET 1149

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	2026. gada Eiropas pusgads: sociālās iekļaušanas un kohēzijas veicināšana, izmantojot saskaņotu sociālo un mājoķļu politiku – <i>viedokļu apmaiņa</i>

Pielikumā ir pievienota prezidentvalsts orientējoša piezīme par minēto tematu, gatavojoties
viedokļu apmaiņai EPSCO padomē 2025. gada 1. decembrī.

**Orientējoša piezīme viedokļu apmaiņai par
2026. gada Eiropas pusgadu: sociālās iekļaušanas un kohēzijas veicināšana,
izmantojot saskaņotu sociālo un mājokļu politiku**

Konteksts – sociālā iekļaušana un Eiropas pusgads

Eiropas Savienības apņemšanās veicināt sociālo taisnīgumu, vienlīdzību un iekļaušanu ir nostiprināta Eiropas sociālo tiesību pīlārā, kas kalpo par Eiropas Savienības sociālās politikas programmas kompasu. Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānā ir noteikti trīs pamatmērķi 2030. gadam, tostarp nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku skaita samazināšana par vismaz 15 miljoniem.

Lai gan ir panākts zināms progress, ir jāpieliek lielākas pūles, lai sasniegtu 2030. gada mērķrādītāju. 2024. gadā vidēji 21 % ES iedzīvotāju joprojām bija pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskam, un starp dalībvalstīm bija ievērojamas atšķirības (no aptuveni 15 % līdz vairāk nekā 25 %). Tas liecina, ka ir vajadzīga turpmāka augšupēja konverģence. Konkrētas grupas, piemēram, bērni, joprojām ir īpaši neaizsargātas. Daudzi eiropieši joprojām saskaras ar grūtībām apmierināt pamatvajadzības, un tas atspoguļo plašākas problēmas sociālās iekļaušanas kontekstā: visā ES 8,5 % cilvēku nevar atļauties pienācīgu maltīti katru otro dienu, 9,2 % cilvēku nevar uzturēt mājokli pietiekami siltu un 9,4 % cilvēku nevar atļauties interneta pieslēgumu.

Eiropas pusgads nodrošina svarīgu analītisko un politisko satvaru dalībvalstu reformu un investīciju atbalstam, lai veicinātu sociālo iekļaušanu un stiprinātu sociālo kohēziju. Eiropas pusgads kopš saviem pirmsākumiem ir aptvēris plašu savstarpēji saistītu politikas jomu un jautājumu klāstu. Lai sasniegtu 2030. gada pamatmērķrādītājus un veicinātu vienlīdzīgas iespējas visiem, izšķiroša nozīme būs valstu sociālās iekļaušanas pasākumu atbalstam, lai efektīvi sasaistītu nodarbinātības, sociālās aizsardzības un mājokļu politiku.

Sociālās iekļaušanas pamatā ir aktīvas iekļaušanas pieeja ar trim pīlāriem, kas apvieno piekļuvi pabalstiem, darba tirgus aktivizēšanu un piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem.

Piekļuves nodrošināšana sociālajiem pakalpojumiem un pamatpakalpojumiem ir Eiropas sociālā modeļa stūrakmens un taisnīgas, iekļaujošas un noturīgas sabiedrības priekšnoteikums. Šajā sakarā piekļuve cenas ziņā pieejamiem, atbilstīgiem, pienācīgiem, piekļūstamiem, drošiem un ilgtspējīgiem mājokļiem ir sociālās iekļaušanas pamataspekts, un Dānijas prezidentūra tam ir pievērsusi īpašu uzmanību.

Savā 2025. gada runā par stāvokli Savienībā priekšsēdētāja fon der Leiena (*von der Leyen*) uzsvēra, ka tas, ar ko Eiropa saskaras, ir “vairāk nekā mājokļu krīze – tā ir sociāla krīze”. Pēc tam 2025. gada 23. oktobrī Eiropadome pārrunāja mājokļu problēmas, ar ko saskaras daudzi Eiropas Savienības iedzīvotāji, un aicināja Komisiju nākt klajā ar vērienīgu un visaptverošu plānu attiecībā uz cenas ziņā pieejamiem mājokļiem.

Sociālās aizsardzības komiteja (SPC) 2025. gada 23. septembrī rīkoja tematisku diskusiju par sociālajiem mājokļiem, apkopojot dalībvalstu pārdomas par problēmām, kas saistītas ar pieejamību cenas ziņā, pietiekamību un piedāvājumu. Diskusijā tika uzsvērts, cik svarīgi ir spēcīgi sociālo mājokļu modeļi kā līdzeklis gan cenas ziņā pieejamu mājokļu nodrošināšanai, gan sociālajai iekļaušanai. Lai gan dalībvalstīs ir ļoti dažādi sociālo mājokļu modeļi (tostarp citi mājokļu modeļi, kas kalpo tam pašam mērķim), daudzi saskaras ar tādiem izaicinājumiem kā nepietiekams mājokļu piedāvājums, finansējums vai kvalitāte. Tomēr šie ļoti dažādie modeļi un risinājumi ir arī bagātīgs inovācijas un savstarpējas iedvesmas avots. Turklāt debatēs tika uzsvērtā ciešā saikne starp sociālo politiku un mājokļu politiku, jo īpaši attiecībā uz sociālo iekļaušanu un kohēziju, bezpajumtniecību, kā arī mājokļiem un ilgtermiņa aprūpi personām ar invaliditāti un vecāka gadagājuma iedzīvotājiem.

EPSCO padomes sanāksmē 2025. gada 17. oktobrī tika pieņemti **Padomes secinājumi par personu ar invaliditāti sociālo iekļaušanu**, cita starpā uzsverot nepieciešamību palielināt cenas ziņā pieejamu, piekļūstamu, iekļaujošu, nenošķirtu un drošu dzīvesvietu pieejamību kopienās.

Augsta līmeņa konference par neatkarīgu dzīvi, kas notika Kopenhāgenā 6. un 7. novembrī, vēl vairāk apliecināja lielo interesi par šo tematu, uzsverot, ka personas ar invaliditāti bieži vien ir sociāli atstumtākas, jo tās ietekmē cenas ziņā nepieejamu mājokļu problemātika. Debatēs tika uzsvērts, ka ir vajadzīgi pasākumi, lai veicinātu personu ar invaliditāti neatkarīgu dzīvi un mājokļu politikā visos līmeņos integrētu piekļūstamības un universālā dizaina principus.

Prezidentvalsts Dānija 2025. gada 17. un 18. novembrī rīkoja **tematisku semināru “Mājoklis vispirms”**, kā arī kopā ar Eiropas Komisiju rīkoja **Eiropas platformas bezpajumtniecības apkarošanai sanāksmi**. Diskusijās par bezpajumtniecības apkarošanu galvenais temats bija cenas ziņā pieejamu mājokļu nodrošināšana personām neaizsargātās situācijās un sociālā atstumtība. Īpaši saistībā ar vadošo politiku mājokļu jomā, piemēram, principa “mājoklis vispirms”, īstenošanu dalībvalstīs būtiska nozīme ir jautājumam par cenas ziņā pieejamiem un atbilstīgiem mājokļiem.

Gaidāms, ka 1. decembrī *EPSCO* padome apstiprinās pirmos **Padomes secinājumus par mājokļiem**. Secinājumos ir atzinīgi vērtēts Komisijas nodoms nākt klajā ar Eiropas plānu cenas ziņā pieejamiem mājokļiem un uzsvērts, ka, lai gan mājokļi joprojām galvenokārt ir valstu kompetencē, pastāv kopīgas problēmas, ES līmeņa instrumenti un koordinācijas rīcības iespējas. Secinājumos Komisija tiek arī aicināta par prioritārām noteikt četras galvenās jomas: finansēšanu, būvniecību un ilgtspēju, plānošanu un sociālo iekļaušanu, jo īpaši veicinot iekļaujošas un daudzveidīgas pilsētas un apkaimes, vienlaikus veicinot piekļuvi cenas ziņā pieejamiem mājokļiem.

Gaidāmajam **Eiropas plānam cenas ziņā pieejamiem mājokļiem** ir potenciāls kļūt par nozīmīgu ES līmeņa iniciatīvu, lai virzītu uz priekšu Eiropas sociālo tiesību pīlāru, jo īpaši 19. principu par mājokļiem un palīdzību bezpajumtniekiem. Nodrošināt piekļuvi cenas ziņā pieejamiem mājokļiem nozīmē ne tikai pajumti, bet arī sociālo līdzdalību, stabilitāti un cieņu.

Kā paziņoja priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena, paredzams, ka **gaidāmajā ES nabadzības novēršanas stratēģijā** tiks izmantota holistiska un integrēta pieeja, risinot tādas problēmas kā bezpajumtniecība, piekļuve kvalitatīviem pakalpojumiem, kā arī nabadzības un sociālās atstumtības pārmantošana no paaudzes paaudzē. Paredzams, ka tajā tiks iekļauts arī priekšlikums par pastiprinātu Eiropas Garantiju bērniem, pamatojoties uz esošajiem valstu centieniem apkarot bērnu nabadzību un veicināt bērnu, kam vajadzīga palīdzība, sociālo iekļaušanu.

Politikas debates par turpmāko ES nabadzības novēršanas stratēģiju, kas notika Polijas prezidentūras laikā *EPSCO* padomes sanāsmē 2025. gada jūnijā, liecināja par spēcīgu politisko atbalstu šīs programmas virzīšanai uz priekšu Eiropas pusgada ietvaros, vienlaikus pilnībā ievērojot valstu kompetences.

EPSCO padomes sastāva loma

EPSCO ministriem ir būtiska nozīme sociālās iekļaušanas veicināšanā Eiropas pusgada ietvaros.

Lai gan vairāki mājokļu politikas elementi ietilpst citos Padomes sastāvos, paredzams, ka daudzi elementi no gaidāmā Eiropas plāna cenas ziņā pieejamiem mājokļiem mijiedarbosies ar *EPSCO* ministru atbildības jomām, tostarp ar tā īstenošanu.

Padomes secinājumu projektā dalībvalstis aicina Eiropas plānā cenas ziņā pieejamiem mājokļiem balstīties uz iniciatīvām un attiecīgā gadījumā tās integrēt esošajos procesos, vienlaikus izvairoties no nevajadzīgas dublēšanās. *SPC* tiek aicināta iekļaut mājokļu jautājumus savā politiskajā, zināšanu apmaiņas un analītiskajā darbā Eiropas pusgada ietvaros saskaņā ar savām pilnvarām.

Pēdējo gadu Eiropas pusgada ziņojumos un ieteikumos par valstīm mājokļi ir kļuvuši nozīmīgāki. Tas liecina, ka arvien vairāk tiek atzīts, ka cenas ziņā pieejami un pienācīgi mājokļi ir ne tikai ekonomikas vai pilsētpolitikas jautājums, bet arī sociālās iekļaušanas un kohēzijas pamatelements.

Šī sociālās un mājokļu politikas integrācija liecina par būtisku ES politikas koordinācijas attīstību virzībā uz saskaņotu, transversālu un integrētu pieeju sociālajai iekļaušanai un sasaista nodarbinātības, sociālās aizsardzības, izglītības un mājokļu politiku.

Joprojām ir būtiski saglabāt spēcīgu *EPSCO* ministru lomu Eiropas pusgadā. Tomēr, kā uzsvērts *EMCO* un *SPC* priekšsēdētāju kopīgajā vēstulē, problēmas rada procesa sarežģītība un saspringtais grafiks. Tas apgrūtina *EPSCO* sastāva un tā darba sagatavošanas struktūru efektīvu sniegumu Eiropas pusgada procesā, ierobežojot vai vājinot ieguldījumu, zināšanas un politisko izpratni par sociālo iekļaušanu un kohēziju.

Tāpēc spēcīga sociālā dimensija Eiropas pusgadā ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu, ka sociālie mērķi tiek uzskatīti par līdzvērtīgiem ekonomikas un fiskālajām prioritātēm. Eiropas pusgadam arī turpmāk būtu jākalpo par platformu, kurā var mācīties no līdzbiedriem, veidot uz pierādījumiem balstītu politiku un koordinēt tādas reformas, kas atbalsta iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi.

Apspriežamie jautājumi

- Kā *EPSCO* padomes sastāvs Eiropas pusgada ietvaros vislabāk varētu turpināt veicināt labi koordinētu un saskaņotu sociālo politiku, tostarp mājokļu politikas aspektu?
- Kā dalībvalstis var izstrādāt saskaņotāku, labāk koordinētu un savstarpēji atbalstošu politiku un tādējādi stiprināt saikni starp sociālo iekļaušanu un cenas ziņā pieejamiem mājokļiem?